

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Психосоматичний підхід в психології

Освітній рівень	<u>II (магістерського) рівня вищої освіти</u> (назва рівня вищої освіти)
Галузь знань	<u>C Соціальні науки, журналістика та інформація</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>C4 Психологія</u> (код й найменування спеціальності)
Освітня програма	<u>Клінічна психологія</u>

Розробник: Андрій БУРДЕЙНИЙ, доктор філософії в галузі медичної психології,
доцент кафедри клінічної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедри

клінічної психології

протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Схвалено гарантом освітньої програми Клінічна психологія

Гарант ОП

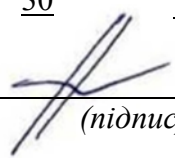

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня 2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітньої компоненти «Психосоматичний підхід в психології» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми освітньої компоненти, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робочу програму освітньої компоненти «Психосоматичний підхід в психології» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Клінічна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія.

Статус освітньої компоненти – обов’язкова.

Обсяг освітньої компоненти – 4,0 кредитів ЄКТС.

Семестровий контроль – залік.

Мета, завдання освітньої компоненти.

Місце: ОК в ОП

Метою освітньої компоненти є: сформувати у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системної професійної компетентності у сфері психосоматичного підходу в клінічній психології, зокрема глибокого розуміння біопсихосоціальних, нейробіологічних і психологічних механізмів взаємодії психіки та тіла, здатності здійснювати клініко-психологічну оцінку психосоматичних і соматоформних проявів, проводити диференційну діагностику між психічними та соматичними розладами, а також планувати й реалізовувати психотерапевтичні та психосоціальні втручання у міждисциплінарному контексті.

Завданнями освітньої компоненти є:

- Ознайомити здобувачів із сучасними теоретичними моделями психосоматики та місцем психосоматичного підходу в клінічній психології;
- Сформувати системне розуміння біопсихосоціальних і нейробіологічних механізмів формування психосоматичних симптомів;
- Навчити аналізувати роль стресу, емоційної регуляції, особистісних факторів і травматичного досвіду у виникненні соматичних розладів;
- Сформувати навички клініко-психологічної оцінки психосоматичних і соматоформних проявів із використанням стандартизованих інструментів;
- Навчити проводити диференційну діагностику між психосоматичними, соматоформними, тривожними, депресивними та органічними розладами;
- Освоїти принципи психотерапевтичної роботи з психосоматичними пацієнтами в межах різних підходів;
- Ознайомити з принципами міждисциплінарної взаємодії в медико-психологічній практиці;

- Розвинути клінічне мислення, емпатію, етичну чутливість і професійну рефлексію;
- Сформувати навички психоедукації, довготривалого супроводу та профілактики рецидивів психосоматичних розладів.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК1	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	
ЗК1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК4.	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК6.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Фахові компетентності	
СК1.	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
СК3.	Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
СК4.	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
СК6.	Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
СК7.	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
СК8.	Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
СК9.	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
СК11.	Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
СК13.	Формулювати дослідницькі завдання у проблемному полі психологічної діагностики, вміти їх розв'язувати із застосуванням сучасних наукових методів.
СК14.	Орієнтуватись у різних моделях психологічної допомоги та адекватно обирати релевантну актуальним завданням психологічної практики.

СК15.	Демонструвати розуміння закономірностей функціонування психіки у нормі та патології у контексті визначення та розв'язання професійних завдань.
СК17.	Вміти встановлювати та підтримувати фахову взаємодію з представниками суміжних спеціальностей (лікарями, соціальними працівниками, соціальними педагогами тощо).

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПР1.	Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
ПР3.	Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.
ПР5.	Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
ПР7.	Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.
ПР8.	Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
ПР9.	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР10.	Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.
ПР11.	Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ПР12.	Розробляти стратегії клініко-психологічного дослідження з врахуванням специфіки об'єкта дослідження та доступних сучасних дослідницьких методів.
ПР13.	Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, намагатися застосовувати їх при розв'язанні фахових завдань, надавати поради щодо забезпечення якості клініко-психологічних послуг.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Структура освітньої компоненти

№ теми	Назва розділів і тем	Кількість годин					
		Всього	Аудит.	у тому числі			
				Лекції	Прак.	Сем.	С.р.
1	Психосоматичний підхід у сучасній психології	8,6	2	2	-	-	6,6
2	Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби	8,6	2	2	-	-	6,6
3	Нейробиологічні механізми психосоматичних розладів	8,6	2	2	-	-	6,6
4	Емоційна регуляція та тілесні реакції	10,6	4	2	2	-	6,6
5	Стрес, адаптація та психосоматичні реакції	8,6	2	2	-	-	6,6
6	Особистісні фактори в психосоматиці	8,6	2	2	-	-	6,6
7	Психосоматичні та соматоформні розлади	8,6	2	2	-	-	6,6
8	Психосоматичні аспекти тривожних і депресивних розладів	10,6	4	2	2	-	6,6
9	Травма, хронічний стрес і психосоматичні порушення	8,6	2	2	-	-	6,6
10	Психосоматичні аспекти болю та функціональних синдромів	8,6	2	2	-	-	6,6
11	Клініко-психологічна оцінка в психосоматичному підході	8,6	2	2	-	-	6,6
12	Психотерапевтичні підходи в роботі з психосоматичними пацієнтами	8,6	2	2	-	-	6,6
13	Міждисциплінарний та реабілітаційний підхід у психосоматиці	10,8	4	2	2	-	6,8
Всього годин		118	32	26	6	-	86
	Іспит	2	2	-	2	-	-
Всього годин		120	34	24	8	-	86

Зміст освітньої компоненти

Тема 1. Психосоматичний підхід у сучасній психології.

Лекція 1. Психосоматичний підхід у сучасній психології. Психосоматичний підхід у сучасній психології. Поняття психосоматики, її об'єкт і предмет. Історичні етапи розвитку психосоматичних уявлень: класичний, психодинамічний і сучасний інтегративний підходи. Формування психосоматики як міждисциплінарної галузі на перетині психології, медицини та нейро. Основні теоретичні парадигми розуміння взаємозв'язку психіки й тіла.

Місце психосоматичного підходу в структурі клінічної психології та його значення для сучасної практики. *Література [25,26,27,40]*

Тема 2. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби.

Лекція 2. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби. Порівняльний аналіз біомедичної та біопсихосоціальної моделей. Біологічні, психологічні та соціальні чинники у формуванні соматичних і психосоматичних розладів. Взаємодія різних рівнів функціонування організму та психіки. Роль індивідуального досвіду, соціального контексту та середовища. Практичне значення біопсихосоціальної моделі для клініко-психологічної оцінки та втручань. *Література [23,24,26,42]*

Тема 3. Нейробиологічні механізми психосоматичних розладів.

Лекція 3. Нейробиологічні механізми психосоматичних розладів. Нейробиологічні основи психосоматичних розладів. Взаємодія центральної та автономної нервової системи у регуляції соматичних функцій. Роль осі «гіпоталамус–гіпофіз–наднирники» у стресових реакціях. Нейроендокринні та імунні механізми розвитку психосоматичних симптомів. Поняття алостазу та алостатичного навантаження. Вплив хронічного стресу на органи й системи організму. *Література [20,21,23,26]*

Тема 4. Емоційна регуляція та тілесні реакції.

Лекція 4. Емоційна регуляція та тілесні реакції. Емоційна регуляція як психофізіологічний процес. Роль емоцій у підтриманні психічного та соматичного здоров'я. Механізми порушення емоційної регуляції та їхній зв'язок із соматичними симптомами. Алекситимія як фактор ризику психосоматичних розладів. Соматизація та тілесна дисоціація. Взаємозв'язок афективних станів із вегетативними реакціями організму. *Література [9,18,19,20]*

Тема 5. Стрес, адаптація та психосоматичні реакції.

Лекція 5. Стрес, адаптація та психосоматичні реакції. Поняття стресу та адаптації в психології та медицині. Гострий і хронічний стрес та їх фізіологічні й психологічні наслідки. Механізми адаптаційних реакцій організму. Індивідуальні відмінності у реагуванні на стрес. Роль стресу у виникненні та підтримці психосоматичних порушень. Значення психологічних ресурсів і резильєнтності. *Література [23,29,36,37]*

Тема 6. Особистісні фактори в психосоматиці.

Лекція 6. Особистісні фактори в психосоматиці. Особистісні характеристики як чинники психосоматичного ризику. Типи особистості та їх зв'язок із психосоматичними захворюваннями. Копінг-стратегії та стилі подолання стресу. Роль перфекціонізму, ригідності, тривожності та емоційного контролю. Поведінкові патерни типу А, С і D. Клінічне значення особистісної оцінки в психосоматичній практиці. *Література [18,19,20,42]*

Тема 7. Психосоматичні та соматоформні розлади.

Лекція 7. Психосоматичні та соматоформні розлади. Поняття психосоматичних і соматоформних розладів. Клініко-психологічні характеристики та сучасна класифікація відповідно до МКХ-11. Основні клінічні прояви та механізми формування симптомів. Відмінності між психосоматичними та органічними захворюваннями. Психологічні чинники підтримки соматичних симптомів. Труднощі діагностики та клінічного ведення пацієнтів. *Література [1,8,9,27]*

Тема 8. Психосоматичні аспекти тривожних і депресивних розладів.

Лекція 8. Психосоматичні аспекти тривожних і депресивних розладів. Соматичні прояви тривожних розладів. Тілесні симптоми депресії та феномен маскованих депресій. Коморбідність афективних і соматичних розладів. Психофізіологічні механізми взаємодії тривоги, депресії та соматичних симптомів. Труднощі диференційної діагностики. Значення комплексної клініко-психологічної оцінки. *Література [3,20,23,31]*

Тема 9. Травма, хронічний стрес і психосоматичні порушення.

Лекція 9. Травма, хронічний стрес і психосоматичні порушення. Психологічна травма як чинник розвитку психосоматичних симптомів. Хронічний стрес і його вплив на тілесне функціонування. Психосоматичні прояви посттравматичного стресового розладу. Комплексна травма та порушення соматичної регуляції. Тіло як носій травматичного досвіду. Довготривалі наслідки непропрацьованої травми. *Література [22,28,36,37]*

Тема 10. Психосоматичні аспекти болю та функціональних синдромів.

Лекція 10. Психосоматичні аспекти болю та функціональних синдромів. Біль як багатовимірний психосоматичний феномен. Механізми формування хронічного болю. Фіброміалгія та інші функціональні больові синдроми. Синдром подразненого кишківника та функціональні соматичні порушення. Функціональні неврологічні симптоми. Психологічні чинники підтримки больового досвіду. *Література [4,11,15,16]*

Тема 11. Клініко-психологічна оцінка в психосоматичному підході.

Лекція 11. Клініко-психологічна оцінка в психосоматичному підході. Принципи клінічного інтерв'ю з психосоматичними пацієнтами. Оцінка соматичних симптомів, стресу та емоційної регуляції. Використання психодіагностичних методик у психосоматиці. Інтеграція медичних і психологічних даних. Формування клінічного психологічного висновку. Значення мультидисциплінарної оцінки. *Література [8,10,27,44]*

Тема 12. Психотерапевтичні підходи в роботі з психосоматичними пацієнтами.

Лекція 12. Психотерапевтичні підходи в роботі з психосоматичними пацієнтами. Загальні принципи психотерапії в психосоматичній практиці. Когнітивно-поведінковий підхід у роботі з соматичними симптомами.

Психодинамічні та аналітичні підходи. Тілесно-орієнтована терапія та робота з тілесним досвідом. Mindfulness, АСТ та інтегративні підходи. Питання безпеки, меж і етики терапевтичної роботи. *Література [11,14,16,21]*

Тема 13. Міждисциплінарний та реабілітаційний підхід у психосоматиці.

Лекція 13. Міждисциплінарний та реабілітаційний підхід у психосоматиці. Міждисциплінарний підхід у веденні психосоматичних пацієнтів. Роль клінічного психолога в медичній та реабілітаційній команді. Взаємодія з лікарями різних спеціальностей. Психоедукація пацієнтів і членів їхніх родин. Довготривалий психологічний супровід та профілактика рецидивів. Етичні та професійні аспекти міждисциплінарної роботи. *Література [6,24,26,40]*

Теми практичних занять освітньої компоненти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Практичне заняття № 1.</i> Включає до опрацювання та обговорення наступних тем: 1. Психосоматичний підхід у сучасній психології 2. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби 3. Нейробіологічні механізми психосоматичних розладів 4. Емоційна регуляція та тілесні реакції <i>Література [9,8,19,20,21,23,24,25,26,27,40,42]</i>	2
2	<i>Практичне заняття № 2.</i> Включає до опрацювання та обговорення наступних тем: 1. Стрес, адаптація та психосоматичні реакції 2. Особистісні фактори в психосоматиці 3. Психосоматичні та соматоформні розлади 4. Психосоматичні аспекти тривожних і депресивних розладів <i>Література [1,3,8,9,18,19,20,23,27,29,31,36,37,42]</i>	2
3	<i>Практичне заняття № 3.</i> Включає до опрацювання та обговорення наступних тем: 1. Травма, хронічний стрес і психосоматичні порушення 2. Психосоматичні аспекти болю та функціональних синдромів 3. Клініко-психологічна оцінка в психосоматичному підході 4. Психотерапевтичні підходи в роботі з психосоматичними пацієнтами 5. Міждисциплінарний та реабілітаційний підхід у психосоматиці <i>Література [4,6,8,10,11,14,15,16,21,22,24,26,27,36,37,40,44]</i>	
Разом		6

Самостійна робота освітньої компоненти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Психосоматичний підхід у сучасній психології</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Еволюція психосоматичних уявлень у психології та медицині. Порівняльний аналіз психосоматичного та біомедичного підходів. Роль психосоматики в сучасній клінічній психології. Міждисциплінарний характер психосоматичного підходу. <i>Література [25,26,27,40]</i></p>	6,6
2	<p>Тема 2. Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Біопсихосоціальна модель як основа сучасної клінічної практики. Вплив соціальних чинників на формування психосоматичних розладів. Психологічні механізми взаємодії психіки та тіла. <i>Література [23,24,26,42]</i></p>	6,6
3	<p>Тема 3. Нейробіологічні механізми психосоматичних розладів</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Роль осі «гіпоталамус–гіпофіз–наднирники» у стресових реакціях. Автономна нервова система та психосоматичні симптоми. Алостатичне навантаження та його клінічне значення. Вплив хронічного стресу на імунну систему. <i>Література [20,21,23,26]</i></p>	6,6
4	<p>Тема 4. Емоційна регуляція та тілесні реакції</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Порушення емоційної регуляції як фактор психосоматичних розладів. Алекситимія та соматизація: психологічний аналіз. Тілесна дисоціація в клінічній психології. Взаємозв'язок емоційних станів і вегетативних реакцій. <i>Література [9,18,19,20]</i></p>	6,6
5	<p>Тема 5. Стрес, адаптація та психосоматичні реакції</p> <p><i>Самостійна робота:</i> Теорії стресу та їх значення для психосоматики. Гострий і хронічний стрес: клініко-психологічні відмінності. Психологічні стилі реагування на стрес. Роль резильєнтності у профілактиці психосоматичних розладів. <i>Література [23,29,36,37]</i></p>	6,6

6	<p>Тема 6. Особистісні фактори в психосоматиці</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Типи особистості та їх зв'язок із психосоматичними захворюваннями.</p> <p>Копінг-стратегії як фактор психосоматичного ризику.</p> <p>Поведінкові патерни типу А, С, D у клінічній практиці.</p> <p>Значення особистісної діагностики в психосоматиці.</p> <p><i>Література [18,19,20,42]</i></p>	6,6
7	<p>Тема 7. Психосоматичні та соматоформні розлади</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Психосоматичні та соматоформні розлади в класифікації МКХ-11.</p> <p>Психологічні механізми формування соматоформних симптомів.</p> <p>Диференційна діагностика психосоматичних і органічних захворювань.</p> <p>Клінічні труднощі ведення пацієнтів із соматоформними розладами.</p> <p><i>Література [1,8,9,27]</i></p>	6,6
8	<p>Тема 8. Психосоматичні аспекти тривожних і депресивних розладів</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Соматичні симптоми тривожних розладів.</p> <p>Масковані депресії: клініко-психологічний аналіз.</p> <p>Коморбідність афективних і психосоматичних розладів.</p> <p>Значення комплексної оцінки при тривожно-депресивних станах.</p> <p><i>Література [3,20,23,31]</i></p>	6,6
9	<p>Тема 9. Травма, хронічний стрес і психосоматичні порушення</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Психосоматичні наслідки психологічної травми.</p> <p>Хронічний стрес як фактор соматизації.</p> <p>Психосоматичні прояви посттравматичного стресового розладу.</p> <p>Тіло як носій травматичного досвіду.</p> <p><i>Література [22,28,36,37]</i></p>	6,6
10	<p>Тема 10. Психосоматичні аспекти болю та функціональних синдромів</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Психологічні механізми хронічного болю.</p> <p>Фіброміалгія як психосоматичний синдром.</p> <p>Синдром подразненого кишківника: психосоматичний підхід.</p> <p>Функціональні неврологічні симптоми в клінічній практиці.</p> <p><i>Література [4,11,15,16]</i></p>	6,6

11	<p>Тема 11. Клініко-психологічна оцінка в психосоматичному підході</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Особливості клінічного інтерв'ю з психосоматичними пацієнтами.</p> <p>Психодіагностичні інструменти оцінки соматичних симптомів.</p> <p>Оцінка стресу та якості життя в психосоматиці.</p> <p>Формування клінічного психологічного висновку.</p> <p><i>Література [8,10,27,44]</i></p>	6,6
12	<p>Тема 12. Психотерапевтичні підходи в роботі з психосоматичними пацієнтами</p> <p><i>Самостійна робота:</i></p> <p>Когнітивно-поведінкова терапія в психосоматичній практиці.</p> <p>Психодинамічні підходи до психосоматичних розладів.</p> <p>Тілесно-орієнтована терапія та робота з соматичними симптомами.</p> <p>Mindfulness і АСТ у психосоматичній терапії.</p> <p><i>Література [11,14,16,21]</i></p>	6,6
13	<p>Тема 13. Міждисциплінарний та реабілітаційний підхід у психосоматиці</p> <p>Роль клінічного психолога в міждисциплінарній команді.</p> <p>Психоедукація пацієнтів із психосоматичними розладами.</p> <p>Довготривалий психологічний супровід психосоматичних пацієнтів.</p> <p>Етичні аспекти міждисциплінарної взаємодії.</p> <p><i>Література [6,24,26,40]</i></p>	6,8
Разом		86

3. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації, віртуальні зали для відпрацювання практичних навичок), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки).

Програмне забезпечення: системне ПЗ (Операційні системи, драйвери), освітні платформи (**LMS Moodle**) для дистанційного навчання, керування курсами (Zoom).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (26 год.) та практичних (6 год.) занять, організації самостійної роботи студентів (86 год.), та іспит (2 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань), а також інтерактивні техніки та методики.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітньої компоненти є:

Методи поточного контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у формі виконання практичних завдань, розв'язання кейсів та активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

- виконання практичних задач (оцінюється під час практичних занять);
- самостійна робота (оцінюється під час поточного контролю теми);
- виконання умов академічної дисципліни (оцінюється під час лекцій, практичних занять та під час поточного контролю теми).

Методи підсумкового контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у формі іспиту, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

До кожної з теми запропоновано виконання тестового завдання, що в себе включає тринадцять тестових запитань, відповідно до яких студент може отримати по 0,23 балів за кожну правильну відповідь. Максимальна оцінка за виконання тестового завдання – 2,3 бали.

№	Вид діяльності здобувача	Кількість тестових запитань	Кількість балів за одну вірну відповідь	Максимальна кількість балів
1	Тестове завдання до теми: «Психосоматичний підхід у сучасній психології»	10	0,23	2,3
2	Тестове завдання до теми: «Біопсихосоціальна модель здоров'я і хвороби»	10	0,23	2,3
3	Тестове завдання до теми: «Нейробіологічні механізми психосоматичних розладів»	10	0,23	2,3

4	Тестове завдання до теми: «Емоційна регуляція та тілесні реакції»	10	0,23	2,3
5	Тестове завдання до теми: «Стрес, адаптація та психосоматичні реакції»	10	0,23	2,3
6	Тестове завдання до теми: «Особистісні фактори в психосоматиці»	10	0,23	2,3
7	Тестове завдання до теми: «Психосоматичні та соматоформні розлади»	10	0,23	2,3
8	Тестове завдання до теми: «Психосоматичні аспекти тривожних і депресивних розладів»	10	0,23	2,3
9	Тестове завдання до теми: «Травма, хронічний стрес і психосоматичні порушення»	10	0,23	2,3
10	Тестове завдання до теми: «Психосоматичні аспекти болю та функціональних синдромів»	10	0,23	2,3
11	Тестове завдання до теми: «Клініко-психологічна оцінка в психосоматичному підході»	10	0,23	2,3
12	Тестове завдання до теми: «Психотерапевтичні підходи в роботі з психосоматичними пацієнтами»	10	0,23	2,3
13	Тестове завдання до теми: «Міждисциплінарний та реабілітаційний підхід у психосоматиці»	10	0,23	2,3
Максимальна кількість балів за курс				30

Форма підсумкового семестрового контролю:

Іспит проводиться в усній формі. Екзаменаційний білет містить 3 теоретичні питання, кожне з яких оцінюється за 10-бальною шкалою, а також 2 клінічні задачі, кожна з яких оцінюється за 20-бальною шкалою. Максимальна сума балів за іспит - 70 балів. Загальний принцип оцінювання: Оцінюється не лише відтворення завченого матеріалу, а й здатність здобувача аналізувати, структурувати, порівнювати концепції та демонструвати розуміння практичного застосування теорії.

I. Критерії оцінювання теоретичних питань (максимум — 10 балів за одне питання)

«Відмінно» — 10 балів: відповідь є вичерпною, глибокою та повністю розкриває суть питання. Здобувач демонструє впевнене володіння теоретичним матеріалом, розуміння ключових понять, механізмів і взаємозв'язків між ними. Коректно та доречно використовується професійна термінологія. Відповідь має аналітичний характер: здійснюється порівняння концепцій, моделей або підходів, формулюються обґрунтовані висновки. Чітко простежується зв'язок теорії з практикою (пояснено, як теоретичні положення можуть бути застосовані у клінічній чи психологічній діяльності). Структура відповіді логічна та послідовна.

«Добре» — 7–8 балів: відповідь правильна за змістом і загалом розкриває питання, проте окремі аспекти подано недостатньо детально. Термінологія в основному використовується коректно, можливі незначні неточності. Присутні елементи аналізу та узагальнення, але вони мають поверхневий характер. Зв'язок із практикою окреслений, однак приклади є загальними або недостатньо розгорнутими. Відповідь логічна, хоча можливі незначні порушення структури.

«Задовільно» — 5–6 балів: відповідь носить фрагментарний і поверхневий характер. Розкрито лише базові положення теми без глибшого аналізу. Допускаються суттєві неточності у використанні термінів або тлумаченні теоретичних концепцій. Аналіз і порівняння практично відсутні. Зв'язок із практикою не простежується або згадується формально. Структура відповіді нечітка, виклад непослідовний.

«Незадовільно» — 0–4 бали: відповідь не розкриває суті питання або є вкрай неповною. Демонструється нерозуміння базових понять, наявні грубі теоретичні помилки. Відсутні будь-які спроби аналізу та узагальнення. Практичний контекст не враховано. Відповідь неструктурована або відсутня.

II. Критерії оцінювання клінічних задач (максимум — 20 балів за одну задачу)

«Відмінно» — 18–20 балів: клінічна задача розв'язана повністю та коректно. Здобувач демонструє глибоке розуміння клінічної ситуації, вміє виділяти ключові симптоми, синдроми та психологічні механізми. Проведено логічний клінічний аналіз, аргументовано обґрунтовано висновки та запропоновані рішення (діагностичні гіпотези, напрями оцінки або втручання). Теоретичні знання інтегровані з практичним мисленням. Використовується коректна професійна термінологія. Рішення є структурованим, послідовним і клінічно доцільним.

«Добре» — 14–17 балів: задача вирішена загалом правильно, основні клінічні аспекти розпізнані. Аналіз ситуації проведено, однак він може бути недостатньо глибоким або не повністю систематизованим. Висновки логічні, але їх обґрунтування частково спрощене. Теорія застосовується коректно, проте інтеграція з практикою не завжди повна. Допускаються незначні неточності, які не впливають суттєво на загальний результат.

«Задовільно» — 10–13 балів: розв'язання клінічної задачі є частковим. Визначено лише окремі симптоми або аспекти ситуації без цілісного клінічного аналізу. Висновки поверхневі або неповністю обґрунтовані. Простежується обмежене розуміння практичного застосування теоретичних знань. Можливі помилки в логіці клінічного мислення або використанні термінології. Структура відповіді слабо виражена.

«Незадовільно» — 0–9 балів: клінічна задача не вирішена або вирішена неправильно. Здобувач не розуміє суті клінічної ситуації, не здатен виокремити ключові симптоми чи проблеми. Присутні грубі помилки в аналізі та висновках. Теоретичні знання не застосовуються. Відповідь хаотична або відсутня.

Розподіл балів освітньої компоненти з формою контролю іспит

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	2,3	29,9~30
Іспит		
- 2 теоретичних запитання	30	30
- 2 клінічні задачі	40	40
Максимальна кількість балів за курс		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна шкала оцінювання.

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		Екзамен	Залік
90-100	A	«5» («відмінно»)	Зараховано
82-89	B	«4» («дуже добре», вище середнього рівня з кількома помилками)	
74-81	C	«4» («добре», в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок)	
64-73	B	«3» («задовільно», непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
60-63	E	«3» («задовільно», виконання задовольняє мінімальні критерії)	
35-39	FX	«2» («незадовільно», із можливістю повторного складання)	Не зараховано
1-34	F	«2» («незадовільно», із обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

6. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття психосоматики, її об'єкт і предмет у сучасній психології.
2. Основні історичні етапи розвитку психосоматичного підходу.
3. Класичні психосоматичні уявлення та їх обмеження.
4. Психодинамічний підхід у розвитку психосоматики.
5. Інтегративні моделі психосоматичного підходу.
6. Психосоматика як міждисциплінарна галузь знань.
7. Значення психосоматичного підходу для сучасної клінічної психології.
8. Сутність біопсихосоціальної моделі здоров'я і хвороби.
9. Відмінності між біомедичною та біопсихосоціальною моделями.
10. Роль біологічних чинників у формуванні психосоматичних розладів.
11. Психологічні чинники в біопсихосоціальній моделі.
12. Соціальні детермінанти здоров'я та психосоматичних порушень.

13. Взаємодія біологічного, психологічного і соціального рівнів у розвитку хвороби.
14. Практичне застосування біопсихосоціальної моделі в клінічній роботі.
15. Нейробіологічні основи взаємозв'язку психіки та тіла.
16. Роль центральної нервової системи в психосоматичних реакціях.
17. Функції автономної нервової системи в регуляції соматичних процесів.
18. Вісь «гіпоталамус–гіпофіз–наднирники» та її роль у стресі.
19. Нейроендокринні механізми психосоматичних симптомів.
20. Імунні механізми у формуванні психосоматичних розладів.
21. Алостатичне навантаження як механізм хронічної соматизації.
22. Емоційна регуляція як психофізіологічний процес.
23. Роль емоцій у підтриманні психічного і соматичного здоров'я.
24. Порушення емоційної регуляції та їх тілесні прояви.
25. Алекситимія як фактор ризику психосоматичних розладів.
26. Поняття соматизації в клінічній психології.
27. Тілесна дисоціація та її клінічне значення.
28. Взаємозв'язок афективних станів і вегетативних реакцій.
29. Поняття стресу в психології та медицині.
30. Відмінності між гострим і хронічним стресом.
31. Фізіологічні механізми стресової реакції.
32. Психологічні наслідки хронічного стресу.
33. Адаптаційні реакції організму та їх межі.
34. Індивідуальні відмінності у реагуванні на стрес.
35. Роль резильєнтності у профілактиці психосоматичних розладів.
36. Особистість як чинник психосоматичного ризику.
37. Типи особистості та їх зв'язок із психосоматичними захворюваннями.
38. Копінг-стратегії та соматичні симптоми.
39. Роль тривожності у розвитку психосоматичних розладів.
40. Перфекціонізм і психосоматичні порушення.
41. Поведінкові патерни типу А, С і D.
42. Клінічне значення оцінки особистісних факторів.
43. Поняття психосоматичних розладів у клінічній психології.
44. Соматоформні та соматичні симптомні розлади: сучасне розуміння.
45. Класифікація психосоматичних і соматоформних розладів за МКХ-11.
46. Клініко-психологічні прояви соматоформних розладів.
47. Відмінності між психосоматичними та органічними захворюваннями.
48. Психологічні механізми підтримки соматичних симптомів.
49. Труднощі діагностики психосоматичних розладів.
50. Соматичні прояви тривожних розладів.

51. Тілесні симптоми депресивних розладів.
52. Феномен маскованої депресії.
53. Коморбідність афективних і психосоматичних розладів.
54. Психофізіологічні механізми взаємодії тривоги та соматичних симптомів.
55. Труднощі диференційної діагностики тривожних і депресивних станів.
56. Значення комплексної клініко-психологічної оцінки.
57. Психологічна травма як чинник психосоматичних симптомів.
58. Хронічний стрес і його вплив на тілесне функціонування.
59. Психосоматичні прояви посттравматичного стресового розладу.
60. Комплексна травма та порушення соматичної регуляції.
61. Тіло як носій травматичного досвіду.
62. Механізми соматизації травматичного досвіду.
63. Довготривалі наслідки непропрацьованої травми.
64. Біль як багатовимірний психосоматичний феномен.
65. Механізми формування хронічного болю.
66. Психологічні фактори підтримки больового синдрому.
67. Фіброміалгія як приклад психосоматичного розладу.
68. Синдром подразненого кишківника в психосоматичному підході.
69. Функціональні соматичні синдроми.
70. Функціональні неврологічні симптоми та їх психологічні механізми.
71. Принципи клінічного інтерв'ю з психосоматичними пацієнтами.
72. Оцінка соматичних симптомів у клінічній психології.
73. Психодіагностика стресу та емоційної регуляції.
74. Оцінка якості життя у психосоматичній практиці.
75. Використання стандартизованих методик у психосоматиці.
76. Інтеграція медичних і психологічних даних.
77. Формування клінічного психологічного висновку.
78. Значення мультидисциплінарної оцінки.
79. Загальні принципи психотерапії в психосоматичній практиці.
80. Когнітивно-поведінковий підхід у лікуванні психосоматичних розладів.
81. Психодинамічні підходи до психосоматичних симптомів.
82. Робота з несвідомими конфліктами у психосоматиці.
83. Тілесно-орієнтована терапія та її теоретичні засади.
84. Робота з тілесним досвідом у психотерапії.
85. Mindfulness-підходи в психосоматичній практиці.
86. Acceptance and Commitment Therapy (ACT) у роботі з соматичними симптомами.

87. Інтегративні психотерапевтичні підходи в психосоматиці.
88. Питання безпеки психотерапевтичного процесу.
89. Етичні межі психотерапії в роботі з психосоматичними пацієнтами.
90. Міждисциплінарний підхід у веденні психосоматичних пацієнтів.
91. Роль клінічного психолога в медичній команді.
92. Взаємодія психолога з лікарями різних спеціальностей.
93. Психоедукація пацієнтів із психосоматичними розладами.
94. Психоедукація членів родини пацієнта.
95. Довготривалий психологічний супровід психосоматичних пацієнтів.
96. Профілактика рецидивів психосоматичних розладів.
97. Реабілітаційний підхід у психосоматиці.
98. Командна робота в системі психосоціальної допомоги.
99. Етичні принципи міждисциплінарної взаємодії.
100. Професійна роль і відповідальність клінічного психолога в психосоматичній практиці.

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПРИКЛАД ЗАВДАНЬ ЩО НАДАЮТЬСЯ ПРИ ВИКОНАННІ КЛІНІЧНИХ ЗАДАЧ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Які психологічні, емоційні та соматичні симптоми і синдроми можна виокремити на підставі наведеного клінічного опису?
2. Які біопсихосоціальні чинники (біологічні, психологічні, соціальні) могли відігравати ключову роль у формуванні та підтримці симптоматики у даному випадку?
3. Які психосоматичні, соматоформні або функціональні розлади доцільно розглядати у межах диференційної діагностики з урахуванням клінічної картини та анамнезу?
4. Які порушення емоційної регуляції, копінг-стратегії або особистісні особливості пацієнта можуть бути пов'язані з перебігом даного стану?
5. Які загальні принципи побудови плану психологічної та психосоціальної допомоги (включно з міждисциплінарною взаємодією) є обґрунтованими у цьому клінічному випадку?

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Навчальні посібники та наукові публікації:

1. World Health Organization. (2022). *ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics (MMS): Bodily distress disorder and related categories*. portal.issn.org
2. World Health Organization. (2023). *Clinical descriptions and diagnostic guidelines for mental, behavioural and neurodevelopmental disorders in ICD-11 (CDDG)*. calderebooks.library.miami.edu
3. American Psychiatric Association. (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed., text rev.; DSM-5-TR). American Psychiatric Publishing. [Google Sites](https://www.psychiatry.org/learning/DSM-5-TR)

4. National Institute for Health and Care Excellence. (2021). *Chronic pain (primary and secondary) in over 16s: Assessment of all chronic pain and management of chronic primary pain (NG193)*. [NICE](#)
5. British Society of Gastroenterology. (2021). *Guidelines on the management of irritable bowel syndrome*. [spg.pt](#)
6. Nicholson, C., Edwards, M. J., Carson, A. J., et al. (2020). Occupational therapy consensus recommendations for functional neurological disorder. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry*, 91(10), 1037–1045. [jnnp.bmj.com](#)
7. Tolchin, B. (2021). The role of evidence-based guidelines in the diagnosis and treatment of functional neurological disorder. *Epilepsy & Behavior Reports*, 16, 100468. [ScienceDirect](#)
8. Löwe, B., Levenson, J., Depping, M. K., et al. (2021). Somatic symptom disorder: A scoping review on the empirical evidence of a new diagnosis. *Psychological Medicine*, 52(4), 632–648. [ResearchGate](#)
9. Schnabel, K., et al. (2022). The emotion regulation process in somatic symptom disorders: A review. *Clinical Psychology Review*, 94, 102161. [ScienceDirect](#)
10. Kachaner, A., et al. (2022). Somatic symptom disorder in patients with post-COVID neurological symptoms. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry*. [jnnp.bmj.com](#)
11. van de Graaf, D. L., et al. (2021). Online acceptance and commitment therapy (ACT) interventions for chronic pain: A systematic review. *Journal of Medical Internet Research*. [PubMed](#)
12. Ramos, S. F., et al. (2021). Acceptance and commitment therapy for chronic pain: A systematic review. *European Psychiatry*. [Cambridge University Press & Assessment](#)
13. Du, S., et al. (2021). Acceptance and commitment therapy for chronic pain: Systematic review. *Journal of Advanced Nursing*. [onlinelibrary.wiley.com](#)
14. Moens, M., et al. (2022). Acceptance and commitment therapy to increase resilience in chronic pain: Clinical guideline. *Medicina*, 58(4), 499. [MDPI](#)
15. Ma, T.-W., Yuen, A. S.-K., & Yang, Z. (2023). The efficacy of acceptance and commitment therapy for chronic pain: Systematic review and meta-analysis. [binasss.sa.cr](#)
16. Ye, L., Li, Y., Deng, Q., et al. (2024). Acceptance and commitment therapy for patients with chronic pain: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*, 19(6), e0301226. [ResearchGate](#)
17. Martinez-Calderon, J., et al. (2024). Acceptance and commitment therapy for chronic pain: An overview of systematic reviews. *The Journal of Pain*. [jpain.org](#)
18. Tsubaki, K., et al. (2024). Psychological treatments for alexithymia: A systematic review. *Behavioral Sciences*, 14(12), 1173. [MDPI](#)
19. Koppelberg, P., et al. (2023). Alexithymia and interpersonal problems in healthy young adults. *BMC Psychiatry*. [Springer Nature](#)
20. Jenkinson, P. M., et al. (2024). Interoception in anxiety, depression, and psychosis: A review. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. [PMC](#)
21. Heim, N., et al. (2023). Psychological interventions for interoception in mental health: A systematic review. [PMC](#)

22. Leech, K., et al. (2024). A roadmap to understanding interoceptive awareness and PTSD: Scoping review. [PMC](#)
23. Ferrari, S. (2024). Best of 2023 in psychosomatic medicine: Overview of advances. [PMC](#)
24. Oldham, M. A., et al. (2021). Proactive consultation-liaison psychiatry: APA resource document. *Psychosomatics*. [ScienceDirect](#)
25. American Psychiatric Association. (2020–2024). Consultation-liaison psychiatry (psychosomatic medicine): Professional resources. [psychiatry.org](#)
26. American Psychiatric Association Publishing. (2024). *Textbook of Psychosomatic Medicine and Consultation-Liaison Psychiatry* (3rd ed.). [appi.org](#)
27. American Psychiatric Association Publishing. (2020–2024). *Study Guide to Consultation-Liaison Psychiatry*. [appi.org](#)
28. Burdeinyi, A. (2024). Симптоми посттравматичного стресу та їх корекція через дистанційну реабілітацію у пацієнтів з постковідним синдромом під час війни. *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
29. Komisarenko, Y. (2024). Оцінка важкості стресу у пацієнтів з цукровим діабетом 2 типу в умовах хронічного дистресу війни. *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
30. Ohorenko, V. (2024). [Огляд/стаття] (потенційний вплив на психіку і поведінку). *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
31. Fedotova, Z. (2023). Психічне здоров'я студентів-медиків під час пандемії COVID-19. *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
32. Rudenko, Y. (2023). Psychological consequences of limb amputation. *Психосоматична медицина та загальна практика*. [e-medjournal.com](#)
33. Asanova, A. (2021). Психічні порушення у госпітальних пацієнтів в гострій фазі COVID-19. *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
34. Sak, L. (2020). Сучасні підходи до обстеження пацієнтів з нервовою анорексією. *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
35. Smashna, O. (2020). Зв'язок життєвих проблем з підвищеною соціальною напругою (огляд/аналіз). *Психосоматична медицина та загальна практика*. [uk.e-medjournal.com](#)
36. [Колектив авторів]. (2024). Вплив факторів стресу, пов'язаних з війною в Україні, на психічне здоров'я. *Психосоматична медицина та загальна практика*, 9(3). [uk.e-medjournal.com](#)
37. [Колектив авторів]. (2024). Вплив війни на психічне здоров'я молоді: роль резилієнсу та ... *Психосоматична медицина та загальна практика*, 9(3). [uk.e-medjournal.com](#)
38. Nicholson, C., et al. (2020). Occupational therapy consensus recommendations for FND (переклад/копія PDF). [FND Action](#)
39. [Колектив авторів]. (2024). Вплив булінгу на психічне здоров'я дітей та підлітків. *Психосоматична медицина та загальна практика*, 9(4). [uk.e-medjournal.com](#)

40. [Всеукраїнська Асоціація Психосоматичної Медицини]. (2024). *Психосоматична медицина та загальна практика*, 9(1) (PDF випуску/матеріали). uk.e-medjournal.com
41. Романенко, С., & Kachalova O.. (2024). Peculiarities of communication with a pediatric patient. *Психосоматична медицина та загальна практика*, 9(2). uk.e-medjournal.com
42. Osmanova, A. M., & Khorunzhenko, H. V. (2023). *Клінічна психологія* (навчальний посібник). Університет «Україна». uu.edu.ua
43. Kulesha-Lubineць, M. M. (2022). *Клінічна психологія* (методичні рекомендації). lib-repo.pnu.edu.ua
44. [НМУ / навчальні матеріали]. (2024). *Клінічна психологія* (матеріали/програма, PDF). ir.librarynmu.com